

Det tyske Socialdemokratis seneste Udvikling.

Socialpolitisk Studie.

Af **George V. Manicus.**

III.

Det tyske Socialdemokratis Forhold til de franske Socialister, de engelske Arbejderpartier, Socialisterne i Schweiz og Danmark. Striden mellem den tyske og russiske Socialisme. Tchatkoff og Bakunin mod Engels og Liebknecht. Socialdemokratiets Stilling til Ultramontanismen, de konservative Partier og Kathedersocialisterne.)

Efter at Stridighederne imellem de ledende Personligheder i «Internationale», tildels foranledigede af Modsetningerne i Anskuelserne om Centralisations- eller Decentralisationssystemet, for nogle Aar tilbage have bevirket en delvis Sprængning af Generalraadet og Ophøret af en virksom Ledelse af de socialistiske Elementer i forskellige af Europas større Lande, har Tyskland været Hovedarnestedet for den civiliserede Verdens socialistiske Agitation. Dens Førere ere da ogsaa i Erkjendelsen heraf og under Indtrykket af det hurtige Opsving, der er blevet tilvejebragt ved en behændig Organisation, optraadte med ikke ringe Selvfølelse lige over for de ikke tyske Landes socialistiske Foreninger og Samfund. Den Stilling, de have indtaget lige over for disse, har imidlertid været en

i adskillige Henseender forskjellig. Lige over for de franske Socialister have de vedvarende søgt at tilvejebringe et broderligt Forhold, der ikke alene under Krigen mellem Frankrig og Tyskland fik Udtryk ved en Række Erklæringer og Manifeste, men ogsaa senere gav sig tilkjende ved den Glorifikation, der blev Pariser-Kommunens Bedrifter til Del i den socialdemokratiske Presse og ved socialistiske Folkeforsamlinger i Mellemtyskland. Endnu for nogle Maaneder siden blev der af Bebel og Liebknecht afsendt en Depesche til Paris, i hvilken der blev rettet de tyske Socialisters «salutations fraternelles» til Deltagerne i den Fest, der blev afholdt til Ære for et undertrykt radikalt Blad: «Le droit de l'homme». De franske Socialister have imidlertid lige over for disse Manifestationer næsten stedse indtaget en noget reserveret Holdning, idet det nationale Had mod Tyskerne, der gennemtrænger alle franske Samfundslag, lægger en Dæmper paa Reciprociteten. For et mere inderligt og udviklet broderligt Forhold træder desforuden den Omstændighed i Vejen, at den franske socialistiske Agitation for Øjeblikket synes at være stærkt tilbagetrængt, dels af den nationale, dels af den republikanske Bevægelse.

Noget egenligt Forhold mellem det tyske Socialdemokrati og de engelske Arbejderpartier synes der hidtil ikke at være arbejdet synderlig paa. Vel meddele de tyske socialistiske Blade idelig Korrespondancer fra England, der i Lighed med, hvad der i en Række af Aar har fundet Sted gennem Londoner-Korrespondenten til den i Kjøbenhavn udkommende «Socialdemokraten», søgte at holde Læserne à jour med, hvad der gik for sig i den store engelske Arbejderlejr, men der var ikke tilvejebragt noget hverken omfattende literært eller socialt Baand

mellem begge Landes Arbejderpartier. Det er, saavidt bekendt, hidtil blevet ved enkelte Udtalelser af gjensidig Sympathi, der ikke engang i Udtrykkene have naaet den Varme, der lagdes i adskillige Erklæringer, udgaaede for omtrent ti Aar siden fra engelske Fagkomiteer til Internationales Generalraad i London. Aarsagen til dette mere fremmede Forhold maa, saa vidt skjønnes, væsenlig søges i den Omstændighed, at den engelske Arbejderbevægelse har en stærkt udpræget national Karakter, samt at der hos den engelske Arbejder i Almindelighed findes for megen «common sense» : sund Menneskeforstand og for ringe idealistisk Sving til at kunne begejstres for en saa kompliceret og idealiseret Samfundsbygning som den, det tyske Socialdemokrati opstiller. Den engelske Presse, der til Stadighed beskæftiger sig med Arbejderforholdene og nøje er inde i alle Stridens Faser og Partiernes Formaal, kjender ikke noget til engelske Socialister i den Betydning, som der i Frankrig og Tyskland forbindes med dette Ord. Den store Arbejderbefolkning deles af denne Presse ikke i Socialister og Ikkesocialister, men i Reglen i «unionistes» (Fagforeningsmænd), «antiunionistes» (Modstandere af Trades unions, i Reglen hørende til Kooperisterne), samt «non unionistes» (der hverken have sluttet sig til Unionisterne eller Kooperisterne). Den samlede Arbejderbefolkning omtales i Modsætning til de øvrige Samfundsklasser derhos ikke sjældent som «the great unwashed» : den store Uvaskede eller maaske mere betegnende gjengivet med de «Sortneglede». Vel forekomme der ved de store Arbejderforsamlinger ligesom paa Unionisternes Kongresser ikke sjældent Udtalelser, der gaa i socialistisk Retning, men efter de engelske Tidsskrifters og Blades Beretninger mødes slige Udtalelser

eller Forslag enten med Latter eller modtages med Udbrud, der tyde paa, at Arbejderne som den egenlige Kjærne i den socialistiske Bevægelse forestille sig en kommunistisk Deling eller en i Udsigt stillet Plyndring. Kommer hertil den Omstændighed, at $\frac{4}{5}$ af Englands Arbejderbefolkning har saare vanskeligt ved at læse og skrive, er det let forstaaeligt, at en socialistisk Paavirkning udenfra tidligere kun har kunnet faa ringe Fremgang, og at Tysklands socialistiske Arbejderparti ved en paa-tænkt socialistisk Revolution med international Karakter neppe kan eller har tænkt paa at gjøre Regning paa de engelske Proletariers Bistand.

Noget stærkt Baand vides ikke heller at være knyttet fra tysk socialistisk Side med de sociale Samfund i Schweiz og Danmark. Der er enkelte Kantoner i Schweiz, hvor de radikale og socialdemokratiske Partier gennem den almindelige Valgret have opnaaet Majoriteten og gennemført adskillige af de Reformer, der paradere paa Gothaer-Fusionsprogrammet. Saaledes er der fastsat en 11 Timers Normalarbejdsdag, og paa forskjellige Steder er der blevet indført en obligatorisk-gratis Folkeundervisning, der imidlertid saa lidet har svaret til de Forventninger, der vare knyttede til samme, at mange af de Familiefædre, der have været allerivrigst til at virke for samme, nu søge at faa Betalingssystemet indført igjen. De Reformer, der i det nævnte Land i socialdemokratisk Retning ere tilvejebragte, have i den allerseneste Tid været Gjenstand for megen Omtale i den udenlandske Presse, men dels savnes der med Hensyn til hele Bevægelsen et samlet Overblik, dels ere Forandringerne af saa ny Dato, at der ikke kan drages nogen sikker Slutning af samme. I den større Del af Schweiz drages derhos de socialistiske

Elementer i langt højere Grad mod Frankrig end mod Tyskland, og det er mere tyske Korrespondenter til socialistiske Organer i Mellem- og Nordtyskland, der «lave» Sympathier, end et virkeligt hjerteligt Forhold mellem Arbejderpartierne i begge Stater. Noget Lignende gjælder, i det Mindste fra tysk Side, om Forholdet mellem de danske og tyske Socialister. Det danske socialistiske Samfunds Førere vare i de første Aar udelukkende Internationalister og hentede Stoffet til deres københavnske Organ saa godt som udelukkende fra «Internationales» mest udbredte Organer. I de senere Aar har der derimod øjensynlig, samtidig med at Internationale traadte mere i Baggrunden, fundet en stærk Tilnærmelse Sted til det tyske Socialdemokrati, og det Program, der i Juni 1876 vedtoges i Kjøbenhavn paa den socialistiske Kongres, er, paa enkelte Punkter nær, kun et Uddrag af Gothaer-Fusionsprogrammet. I «Socialdemokraten» omtaltes Medlemmerne af Tysklands socialistiske Arbejderforening derhos ofte som: «vore Venner» eller «vore Brødre», og det tyske Socialdemokratis Rigsdagskandidater i Nordslesvig støttedes af nævnte Organ mod Danskernes gamle, trofaste Kandidat, Krüger Bevtofte. Ved Valget viste det sig rigtignok, at den anbefaling, der saaledes ydedes og som ved Fordeling af 10,000 Exemplarer af «Socialdemokraten», søgtes udbredt i Nordslesvigs forskjellige Kredse, navnlig blandt Arbejderbefolkningen, forblev virkningsløs, men Viljen var god, skjønt det ikke lader til, at den har mødt nogen synderlig Paaskjønnelse hverken i Berlin eller i Leipzig, hvor der synes at være blevet søgt en Alliance, uden at de ledende Personligheder sammesteds skjænkede Tilbudet nogen synderlig Opmærksomhed.

Har det tyske Socialdemokrati saaledes dels ikke opnaaet, dels forsmaaet et noget mere hjerteligt Forhold med de franske, engelske, schweiziske og danske Arbejderpartier, er samme indtraadt i et ejendommeligt Forhold til de russiske Socialister og nogle af disses exilerede Førere, deriblandt Tchatkoff og Bakunin. Der har nemlig udviklet sig i de sidste tre Aar en bitter Strid mellem disse Mænd paa den ene, flere af det tyske Socialdemokratis Førere paa den anden Side. Det er Konkurrencen, den samme Konkurrence, som begge socialistiske Lejre ville have afskaffet, der øjensynlig har forbitret Gemyterne. Det er Vædekampen med Hensyn til, hvem der i alt Fald i Massernes Forestilling paa den bedste, hensigtsmæssigste og hurtigste Maade kan hidføre Samfundsreorganisationen, hvem der med størst Udsigt til Fremgang vil kunne lyksaliggjøre Evropa med de mest attraaelsesværdige socialistiske Tilstande og derved hidføre Verdensfrelsen. De Anskuelser, der ved denne med megen Lidenskabelighed førte Strid ere komne til Orde, frembyde ikke faa interessante Momenter og Afsløringer. De ere væsenlig nedlagte i forskjellige Brochurer (deriblandt Bakunin: «L'Empire knouto germanique et la revolution sociale», «Sociales aus Rusland, von Friedrich Engels»), dels i socialistiske Organer (saasom det i London udkommende russiske Tidsskrift «Fremad» og i «Volksstaat»: «Die angeblichen socialen Theorien und die wirklichen politischen Bestrebungen des Herrn Bakunin», en Række af Artikler, der have faaet en større Udbredelse ved Separataftryk).

Efter Tchatkoffs, særlig i det russiske Tidsskrift «Fremad» fremsatte Meninger, vil den 4de Stands-Sejr hurtigst, hensigtsmæssigst og med størst Udsigt til Sta-

bilitet, kunne tilvejebringes af det russiske Folk. Den sociale Revolution har, efter hans Fremstilling, langt bedre Udsigter i Rusland end i Tyskland. Han gør opmærksom paa, at der ikke eksisterer noget Proletariat i de russiske Byer, men ikke heller noget Bourgeois, saa at de russiske Arbejdere kun ville have at gøre med den politiske Magt, men ikke med Kapitalmagten. Den russiske Stat er kun tilsyneladende en stærk Magt. Aarsagen hertil maa søges i den Omstændighed, at den ingen Rødder har i Folkets økonomiske Liv og ikke som de vesteuropæiske Stater repræsenterer visse Klassers økonomiske Interesser. Det russiske Folk er, efter Tchatkoff, i sin store Flerhed, paa Grund af Landkommunernes Fællesejendomsret, gennemtrængt af Fællesejendomsprinciperne; det er, saa at sige instinktivt, traditionelt kommunistisk. Kollektivejendomsideen er i den Grad voxet sammen med Folkets hele Verdensanskuelse, at Regeringen for Tiden, da den begynder at indse, at denne Ide ikke lader sig forene med Principerne for et velordnet Samfund, og som Følge deraf i disse Principers Navn vil indprente Folkebevidstheden og Folkelivet den individuelle Ejendoms Ide, kun kan opnaa dette ved Bajonetterne og Knuten. Deraf fremgaar, at det russiske Folk til Trods for dets Uvidenhed staar Socialismen nærmere end de mere dannede Folkeslag, der bebo det vestlige Evropa. Det russiske Folk protesterer uophørlig mod Slaveriet, snart i Form af religiøse Sekter, Skattenægtelser og Røverbander, snart i Form af Brandstiftelser og Opstande, saa at man med en vis Slags Berettigelse vil kunde kalde Russeren en instinktiv Revolutionær. Naar under disse tilstedeværende Forhold et gunstigt Øjeblik kommer, behøves der derfor, efter Tchatkoff, kun en Tilskyndelse

og Paavirkning, for at det Maal af Utilfredshed og Forbitrelse, der har samlet sig hos Masserne, samtidig paa mange Steder kan komme til Udbrud, hvorved de revolutionære Kræfters Forening af sig selv vil kunne komme i Stand. Kampen vil da sikkert ende gunstig for Folkets Sag, og den socialistiske Stat vil blive opbygget i Rusland længe førend man i det øvrige Evropa vil kunne naa den gennem den vesteuropæiske, særlig Tyskernes Socialisme. Naar den tyske Socialdemokrat Engels fremsætter en anden Mening og omtaler Ruslands sociale Forhold, saa aabenbarer han derved en kras Uvidenhed om de sociale Forhold i Rusland og om Udsigterne til en derfra mulig social Revolution.

Lige overfor disse Fremstillinger og Anskuelse er Fr. Engels optraadt, senest i den ovenfor nævnte Brochure. Han er, efter samme, af den bestemte Mening, at ingen Revolution i Vestevropa kan gennemføres sejrrig, saa længe den russiske Stat vedbliver at existere ved Siden af en socialistisk Stat, oprettet ved dets Grænse. Tyskland vilde, under Forudsætning af Etableringen af en socialistisk Folkestat, have at udholde det første Tørn af de russiske Reaktionsarmeer. Derfor maa den russiske Kejserstats, det russiske Riges Opløsning anses for en af de første Betingelser for Muligheden af det tyske Proletariats Sejr. Denne Undergang behøver imidlertid ingenlunde at blive tilvejebragt udenfra, skjønt en Krig med Udlandet vilde kunne paaskynde den i høj Grad. I det russiske Riges Indre gives der Elementer, der arbejde kraftigt hen til at tilvejebringe dets Ruin. Hertil maa henregnes Polakkerne, der i hele Verden kun hos de revolutionære Arbejdere kunne finde en virksom Støtte, samt de storrussiske Bønders tiltagende Utilfredshed,

fremkaldt væsenligt ved Emancipationsloven af Aaret 1861. Ved samme er der, efter Engels Mening, bleven begaaet saa store Fejl og en saa haandgribelig Uret, at den store Masse af Bønderne, naar de ikke itide skaffe sig selv deres Ret, sikkert maa gaa deres Undergang i Møde. De russiske Bønder eje for Tiden 105 Millioner Dessjatiner Land, de russiske Adelige 100 Millioner Desjatiner. Medens de første aarlig i Grundskat til Regeringen maa betale 195 Millioner Rubler, er Adelens Grundejendom vedbleven at være næsten skattefri; Adelen betaler nemlig kun 13 Millioner Rubler aarlig. Ved Opdelingen, der foretoges i Anledning af Hoveriets Ophævelse, blev der tildelt Adelen det bedste og mest frugtbare Land, medens Bønderne fik det sletteste, for hvilket de oven i Kjøbet maatte betale en Pris, som om det var det bedste. De enkelte Bønder have derhos kun faaet et saa ringe Areal, at de ikke kunne leve deraf. Ikke alene maatte de for samme betale en overdreven Pris, som Staten gik i Forskud med, ikke alene blev hele Grundskatten væltet over paa dem, men ogsaa Provins- og Kredsskatterne, efter at den nye Lokalforvaltning blev indført. Dette har haft til Følge, at Bønderne som oftest slet ikke kunne tilvejebringe Skatterne og Afdragene til Statskassen uden at henvende sig til Kulaken, den russiske Aagerkarl, der findes i hver Landsby og udsuger de mindre bemidlede Klasser. Det er disse Forhold, der ville drive den store Masse af den russiske Befolkning til en social Revolution. Naar derimod Tchatkoff peger hen paa den store Betydning, Landkommunernes Fællesejendomsret har for Sandsynligheden af en socialistisk Revolution i Rusland i den nærmeste Fremtid, saa maa dette betegnes som Humbug. Nævnte Fællesejendomsret er i saa Henseende af saare

ringe Betydning og har desforuden tidligere spillet en saa ringe Rolle, at det egentlig først var den preussiske Regeringsraad Haxthausen, der i Aaret 1845 paa en Maade opdagede den og udbasunede den i Verden som noget Mærkeligt. Selv Henrik Herten, den russiske Socialistfører, der selv var Grundejer, fik egentlig først ved Haxthausens Skrifter Kundskab om, at hans Bønder sammen med ham ejede Jorderne, men benyttede denne Oplysning til at betegne de russiske Bønder som fødte Kommuniste, der ungdomsfriske stode lige overfor det raadne, alderdomssvage Vestevropa. Der var saa meget mindre Anledning til at gjøre særligt Væsen af denne Kommunernes Fællesejendomsret, som en lignende eksisterer næsten overalt i de i agrarisk Henseende mindre udviklede Lande, saaledes i stort Omfang i Ostindien, paa Java, i Irland, ja selv den Dag idag i Vestphalen. Den har eksisteret i stor Maalestok i lange Tider hos alle mindre udviklede indogermaniske Folkeslag og har i adskillige Stater dannet det naturlige Grundlag for den orientalske Despotisme, særlig ved Kommunernes, ved samme foranledigede Isolering. Ruslands Udvikling i borgerlig Retning vil sikkert efterhaanden knække denne Agrarkommunisme, uden at Regeringen, som Tchatkoff mener, behøver Bajonetter og Knuten dertil. Dette er saa meget mere sandsynlig, som Fællesjorderne i Rusland ikke dyrkes i Fællesskab af Bønderne, men hvert Areal, der ved periodisk gjentagne Fordelinger overlades den enkelte Familiefader, dyrkes særskilt af denne, saa at der finder en ikke ringe Forskjel Sted med Hensyn til Indtægter og Formuesomstændigheder. I socialistisk Retning kunde disse Bønder endog lære af Polakkerne, idet der paa mange Steder i Polen, hvor Fællesejendomsretten til en Del af Jorderne

ikke eksisterer mere, særlig i Guvernementet Grodno, finde Forpagtninger Sted af betydelige Arealer, der have tilhørt den ved Opstanden 1863 ruinerede Adel, og som nu af de polske Bønder dyrkes i Fællesskab med ligelig For-
deling af Udbyttet. Fællesejendommen har i det Hele taget, efter Engels, for lang Tid siden passeret sin Blomstringstid i Rusland og gaar efter al Rimelighed sin Opløsning i Møde. Den vil kun kunne konserveres, naar der finder en proletarisk Revolution Sted i Vestevropa, som kunde støtte den ved sin sociale Indflydelse og muligvis føre den til et langt højere Trin, nemlig til Fællesdyrkning efter et rationelt videnskabeligt System, saaledes som «Folkestatspartiet» har tænkt sig Agrarkulturen, naar Privatejendomsretten til Jorderne ikke eksisterer mere. Men om det nogensinde vil lykkes de russiske Bønder uden materiel Hjælp og uden Støtte gennem en sejrrig proletarisk Revolution at springe den borgerlige Gjennemgangsform, Parcelejendommen over, og at svinge sig op til hine højeste Former for Jordens Dyrkning og sociale Forhold, maa anses for næsten at være en urimelig Antagelse. Fra de russiske Socialister, førte af Mænd som Herzen, Bakunin, Tchatkoff etc., vil der i alt Fald ikke kunne ventes nogen synderlig Hjælp, saa længe de ere uden nogen Organisation, saa længe der ikke engang er Elementer tilstede for en lignende Partidisciplin som den, der er tilvejebragt hos det tyske Socialdemokrati. At slaa løs hist og her og at stole paa, at Revolutionen vil brede sig i stor Hurtighed over hele Storrusland, vil være en Taabelighed. Det Exempel, Spanien i saa Henseende har afgivet, burde indeholde en stærk Advarsel. Ogsaa der troede man i Aaret 1873, at Revolutionsraabet som en Løbeild vilde tænde i Gemytterne og bringe de

store revolutionære Skarer sammen. Ogsaa der, hvor en Revolution efter Tchatkoffs og Bakunins Model kom i Stand, antog man, at den praktiske Nødvendighed og Selvopholdelsens Instinkt af sig selv vilde tilvejebringe et fast Baand mellem de protesterende Kommuner. Men det viste sig da, at den uforberedte, ikke organiserede Revolution fuldstændig led Skibbrud. Enhver Kommune, enhver By forsvarede sig kun selv. Om gjensidig Understøttelse var der ikke Tale, og med en lille Armé paa 3000 Mand underkastede General Pavia i Løbet af 14 Dage den ene By efter den anden og beredte den hele anarkiske Herlighed en hurtig Undergang. Medens den socialistiske Revolution i Rusland saaledes har lange Udsigter og ikke vilde føre til Noget, er det dog ingen Tvivl underkastet, at en almindelig Revolution i samme Land vil fuldbyrdes i en nær Fremtid. Foruden de allerede nævnte Elementer, fremgaaede af den Uret, der i stort Omfang er begaaet ved Emancipationsloven af Aaret 1861, maa der i saa Henseende bemærkes, at Finanserne ere i største Uorden. Landet kan ikke taale højere Skatter, Renterne af den gamle Statsgjæld betales med nye Laan, og ethvert nyt Statslaan støder paa større Vanskeligheder. Man kan nu allerede kun forskaffe sig Penge under Paaskud af at ville anvende dem til Jærnbaneanlæg. Dertil kommer, at Administrationen er gjennemgaaende korrumperet. Embedsmændene leve af Tyveri, Bestikkelse og Udpresninger; hele den landlige Produktion er ved Afløsningsloven bragt i Uorden, den store Grundejendom har ikke tilstrækkelige Arbejdskræfter, Bønderne eje efter russiske Forhold et for ringe Areal til at kunne leve deraf. Det Hele bliver med stor Vanskelighed holdt sammen af en orientalsk Despotisme, en

Despotisme, der Dag for Dag træder i skarpere Kontrast med de oplyste Klassers Anskuelse og navnlig kommer til at staa mere fjendtlig til det rask voxende Bourgeois i Hovedstæderne. Føjes hertil, at de oplyste Samfundslag, væsenlig koncentrerede i Byerne, mere og mere komme til den Erkjendelse, at Forholdene ere uholdbare, saa maa det kunne indses, at Revolutionen staaer for Døren. De, der i Rusland hengive sig til den Illusion, at de ville være i Stand til at lede denne Revolution ind i et konstitutionelt Leje, turde skuffe sig i høj Grad. Den vil snart drives ud over et saa tamt, intetsigende Maal. Men denne Revolution vil være af højeste Vigtighed for hele Evropa, fordi den med et Slag vil knække den fællesevropæiske Reaktions sidste, hidtil intakte Reserve. Der er kun tvende Begivenheder, der ville kunne opholde den i længere Tid, nemlig en lykkelig Krig mod Tyrkiet eller Østrig eller et utidigt Opstandsforsøg, der atter vilde jage de bemidlede Klasser i Regeringens Arme.

Medens Engels saaledes søger at tilbagevise Tchatkoffs Paastande og at hævde det tyske Socialdemokratis Overvægt og Fremtidsudsigter, finder der mellem Bakunin og de tyske Socialistførere en mere principiel Uenighed og et langt større Had Sted end imellem de tvende forhen nævnte Agitatorer. Bebel, Liebknecht og Hasenclever, vejledede for Tiden af Karl Marx, stræbe, som bekjendt, efter Tilvejebringelsen af en socialistisk Folkestat, i hvis Haand den centraliserede Ejendom skulde gives, men Bakunin vil i enhver Henseende have selve Staten afskaffet. Han forlanger Samfundet, den kollektive og sociale Ejendoms Organisation gennemført fra neden af opefter ved Beslutninger af den frie Association, ikke fra oven af nedefter af nogen Avtoritet. Han er Kollek-

tivist og tror, at den økonomiske og sociale Lighed vil være umulig, saa længe den personlige Arveejendom eksisterer. Han vil ikke alene de forskellige eksisterende Klassers Lighed i politisk Henseende, men ogsaa med Hensyn til Fødemidler, Opdragelse, Undervisning, Existens- og Arbejdsmidler. Alle Børn skulle strax efter deres Fødsel underkastes de samme materielle Vilkaar, de samme intellektuelle Paavirkninger. Alle Samfundets Medlemmer skulle tvinges til at associere sig for at arbejde og arbejde for at leve, men ikke ved Hjælp af Love, tvertimod som Følge af Tingenes Natur (*par la force même des choses*). Saaledes vil Bakunin grundlægge Broderligheden, det vil sige Enhvers lige Ret gennem Alles Solidaritet, og Friheden i Ligheden.

Til at grundlægge et saadant Samfund og bære det ud over den hele Verden due, efter Bakunins Mening, kun Russerne i Forening med de slaviske ungdomsfriske Stammer. De tyske Socialistføreres Paastande i modsat Retning og de tyske Arbejderes Formening om at være kaldede til at hidføre Verdensfrelsen, ere idel Skuffelse og Selvskuffelse. I sin Brochure: «*l'empire knuto germanique et la revolution sociale*» gaar han endog saa vidt, at han med umiskjendelig Sigtelse til de tyske Socialistførere tilraader Demokratiet at være mistænksom, fordi det til alle Tider har været Offer for ærgjerrige og intrigante Klasser og Individier, der, under Paaskud af at lede det og at ville føre det ind i den sikre Havn, paa den skammeligste Maade have udsuget og bedraget det. Efter hans Fremstilling due Tyskerne ikke paa nogen Maade til at tilvejebringe den store Samfundsomvæltning. Det tyske Bourgeoisii staar, efter Bakunin, dybt under alle andre Landes Bourgeoisii, idet samme i de sidste

300 Aar ingensinde, ikke en Gang i Ideen, har hyldet Friheden, men stedse har været besjælet af et Trællesind. Tyskerne ere ogsaa Skyld i Slaveriet i Rusland, saaledes som det har bestaaet længe i dets skammeligste Former, idet Tyskerne politiske, bureaukratiske og militære Videnskab har uddannet det gamle russiske, milde Slaveri til et formeligt System. Det russiske Folk bestræber sig for at afryste det tyske Aag. Adelen og Gejstligheden ere med dertil, hvad alle Sammensværgelser og Opstande i Rusland aflægge Vidnesbyrd om. I alle Tysklands saakaldte respektable Kredse er Servilismen bleven et System, en Videnskab, næsten en Slags religiøs Kultus, og derfor er den bleven en næsten ulægelig Sygdom. De tyske Arbejdere betegnes af Forfatteren til «den tyske Svøbes Kejserrige og den sociale Revolution» som en raa, vildledt, kun fysisk og instinktiv virksom Masse, hvorimod det tyske Bourgeoisii fremstilles som den tyske Civilisations Repræsentant, og under dens Indflydelse er samme bleven halv raaden, fuld af Løgn og værdig til Tilintetgjørelse. De tyske Arbejdere ere ikke alene raa og vildledte, men trællesindede; det eneste, der interesserer dem daglig, virkelig og direkte er Løn- og Arbejderspørgsmaalet. I Stedet for at arbejde hen til Tilvejebringelsen af en virkelig revolutionær, negativ, statsødelæggende Magt, den eneste, der efter Bakunins Overbevisning kunde hidføre Arbejdernes og Arbejdets fuldstændige Emancipation, lade de sig af deres Førere forlede til at drømme om Grundlæggelsen af en nødvendig, national, patriotisk, pangermanisk Arbejderstat, den saakaldte «Folkestat». Den slaviske Verden ene vil være i Stand til at tilvejebringe det store Systemskifte og gennem

dette at hjælpe Tyskerne; omvendt vil det ingensinde lade sig gjøre med Udsigt til et stabilt Resultat.

Til disse Beskyldninger mod Tyskerne føjer Bakunin andre, der dels ere rettede mod Preussen, dels mod Arbejderpartiet og de herskende politiske Partier i Tyskland. Preussen beskyldes ikke alene for at pønse paa at knække Frankrigs Magt for en længere Aarrække, men ogsaa for at ville knuse Østrig, at anektene det tyske Schweiz, en Del af Belgien, hele Holland og Danmark, hvilke sidste to Kongeriger ville være uundværlige til Grundlæggelsen af dets Sømagt. Maaske vil der ogsaa komme en Tid, hvor det tyske Kejserrige føler sig stærkt nok til at prøve en Dyst med Rusland om Østersøprovinserne, hvilke Lande, efter de hidtil særlig af Tyskerne forfægtede Nationalitetsbegreber, nærmest burde træde sammen med Finland, Sverig, Norge, Danmark og den danske Del af Slesvig til en skandinavisk Føderation. Man burde imidlertid ingenlunde tro, at Tyskerne vare besjælede af saa meget Retsind til i Konsekvens af de herskende Partiers moderne Statslære at fremme en saadan Forening. Tvertimod; netop fordi en Tilbagelevering af hele den danske Del af Slesvig vilde være retfærdig og naturlig, var dette en tilstrækkelig Grund for Tyskerne til, at en saadan fandt deres Mishag.

Selvfølgelig have slige Paastande, kritiske Bemærkninger og Lovprisninger af den slaviske Verden og den russiske Socialisme lige overfor den tyske vakt en «sædelig Indignation» hos de Herrer Bebel og Liebknecht, der i en længere Række Artikler ere dragne til Felts mod Bakunin. Ved Sammenstillinger af forskellige Steder af hans Skrifter og Udtalelser søge de at føre Bevis for, at denne Elegasitationssystemets radikaleste Prædikant har

indviklet sig i mangfoldige Modsigelser, at han idelig har skiftet Mening, ikke repræsenterer nogen revolutionær Theori eller Ide, men efterstræber praktiske politiske Formaal, som han ved revolutionære Fraser søger at faa til at glide ned, samt at hans politiske Bestræbelser falde sammen med den russiske Regerings politiske Interesser. Bakunin sigtes ligefrem i «Volksstaat» for at være en russisk Spion, underkjøbt af den russiske Regering til at tilvejebringe ved sine yderliggaaende, næsten vanvittige Forslag, en Desorganisation af Internationale og af det tyske Socialdemokrati.

Hvad der for Resten uden Tvivl har bidraget en Del til den Bitterhed, med hvilken Tchatkoff og Bakunin omtales og søges affærdigede i den tysk socialistiske Presse, turde en Ytring være, der tillægges Fyrst Bismark og som gaar ud paa, at den eneste virkelige Fare for en social Samfundsomvæltning en Gang i Tiden for Evropa kunde opstaa ved en Udbredelse af de russiske Kommuners Fællesejendomsretsinstitut til de vestlige slaviske Stammer og derfra videre til Vestevropa. Den Betydning, der ved en saadan Ytring fra en saa højtstaaende, mægtig og fremsynet Personlighed er tillagt det økonomiske Grundlag, der saavel af Slavofilerne som af den unggrusiske Sekt er givet deres socialistiske Systemer, synes i høj Grad at have generet eller paa en Maade at have fremkaldt Jalousi hos Førerne af Tysklands socialistiske Arbejderparti.

Det ligger udenfor Grænserne, der ere afstukne for nærværende Fremstilling, nærmere at kritisere de modstaaende Opfattelser af de sociale Forhold i Rusland og disses virkelige Betydning for samt Stilling til den socialistiske Bevægelse i Vestevropa. Det turde af denne Grund

være nok, naar der gjøres opmærksom paa, at en engelsk Forfatter, Mackenzie Wallace, der i en længere Aarrække har gjort Ruslands sociale Forhold paa selve Stedet til Gjenstand for fordomsfri Undersøgelser i et Værk, han har udgivet under Titelen «Russia», 2 Vol., London 1877, et Værk, der har vakt en overordenlig stor Opsigt i England, kommer til væsenlig andre Resultater end Bakunin, Tchatkoff, Engels, Liebknecht etc. Af de Slutninger, Wallace kommer til, turde der saaledes fortjene at blive fremhævet, at Emancipationsloven i sin Helhed har haft velsignelsesrige Virkninger, at de storrussiske Bønder, naar de have overvundet det første stærke materielle Tryk, gaa en lysere Fremtid i Møde, at de fordums store Grundejere i den sydlige frugtbare Zone nu ere tvungne til et mere intensivt Agerbrug og til store Forbedringer, at Adelen i den nordlige, mindre frugtbare Zone for største Delen er ruineret og efterhaanden maa overlade Bønderne Landet, samt at der til Trods for adskillige nihilistiske og socialistiske Demonstrationer og Sammensværgelser er et stærkt nationalt Baand til Stede, der knytter de store Masser til Kejserhuset, den bestaaende Stat og den gamle Samfundsorden.

Af den Stilling, det tyske Socialdemokrati har indtaget til de russiske Socialister, og af det Forhold, det staar i til Socialisterne i de vestevropæiske, ikke tyske Lande fremgaar det saaledes, at det staar temmelig isoleret og ved et Forsøg paa med Magt at kuldaste den gamle Samfundsorden neppe vil kunne gjøre Regning paa nogen virksom Understøttelse af kompakte Masser af ikke tyske Arbejdere.

Naar man med Hensyn til den omtalte bitre Strid med Tchatkoff og Bakunin uvilkaarlig kommer til at

mindes det gamle Ord: «Frænde er Frænde værst», turde den ikke sjældent, ogsaa i det politiske Liv fremtrædende Sandhed af et andet Ord: «Yderpunkterne berøre hinanden», faa en Stadfæstelse i det Forhold, det tyske Socialdemokrati periodisk i en længere Aarrække har staaet i til det ultramontane og til det konservative Parti. Man skulde tro, at der ikke kunde findes intime Berøringspunkter mellem Socialismen og Ultramontanismen. Og dog har det ved Rigsdagsvalgene saavel i 1873 som i 1877 vist sig, at Socialdemokrater i de Kredse, hvor de ikke havde nogen Udsigt til at sætte deres egen Kandidat igjennem, have stemt for konservative og ultramontane Kandidater, ligesom omvendt intet af de andre kirkelige, politiske eller økonomiske Partier saaledes har støttet adskillige af det socialistiske Arbejderpartis Fordringer som netop det konservative og ultramontane Parti. Dette Forhold har i Tyskland spillet en ikke uvæsenlig Rolle i den literære og Parti-Kamp, der særlig efter Kirkelovenes Vedtagelse er bleven ført i Pressen og Rigsdagen, og af hvilken den saakaldte «Kulturkamp» danner det vigtigste Led.

Det Forhold, der efterhaanden har uddannet sig, er imidlertid nogenlunde forklarligt, naar de indbyrdes politiske og religiøse Partistridigheder i Tyskland tages i Beregning. Socialismen og Ultramontanismen mødes paa dette Gebet i fælles Had mod Bourgeoisiet. Ultramontanismen hader den tyske Borgerstand, fordi den hævder den selvstændige Tænkning, den frie Videnskabs og den tyske Rigsheds Ret og Berettigelse, hvorved den kommer i principiel Modstrid til Kirken, som forlanger den blinde Underkastelse og er rigsfjendtlig sindet. Socialdemokratiet er naaet til samme fjendtlige Stemning, fordi

Bourgeoisiet betragter Kulturfremskridtet som betinget af det enkelte Individets sædelige, indre Forædling, af den historiske Kontinuitet og af den frie, ikke af bestemte Former og Normer indsnævrede Udvikling, altsaa af Betingelser, som Socialisterne saa godt som i enhver Retning i deres Lære og i de Formaal, de øjensynlig søge at naa, bryde overtvært med. Til det fælles Had, der her af forskellige Grunde tilvejebringer Berøringspunkter, kommer fremdeles det stærkt demokratiske Element, der fremtræder i den katholske Kirke, og den Omstændighed, at den ligesom Socialdemokratiet støtter sig paa Masserne og kun sjældent udenfor disse — naar undtages det højeste Aristokrati — kan gjøre Propaganda. I denne deres Stilling til den lidet eller kun halvt dannede Del af Befolkningen danne Ultramontanismen og Socialismen i Forening Reaktionen mod den oplyste Mellemlasse. Hertil kommer, at det katholske Hierarkis Organisation er en saadan, at Masserne og Kirken altid staa i den nøjeste Berøring og Vexelvirkning til hinanden. Kirken kan i politisk og social Henseende gaa meget vidt uden at fornægte sine Grundanskuelser. Den er ogsaa i forskellige Retninger (f. Ex. ved at forfægte Socialdemokratiets Forlangende om en Normalarbejdsdag og ved at fordre Fastsættelsen af en Minimumsbetaling for ydet Dag-Arbejde) gaaet det nævnte samfundsfjendtlige Parti et Skridt i Møde. Naar derfor ogsaa «Volksstaat» (1874, Nr. 25) blandt Andet om Religionen bemærker: «Religionsgrundlæggerne (Buddha, Kristus, Mohamed) have paalagt den menneskelige Stræben sørgelig Lænker og standset Menneskehedens Fremskridt ved at fremstille Jorden som en Jammerdal, ved at prædike Savn og Nøjsomhed og ved at henvise Menneskene til et kommende Liv, der

ikke eksisterer»; naar samme Blad i et andet Nummer bemærker: «Man har fornylig kaldt Kristendommen Trællesindets Religion; dette er sandelig den mest tilsvarende Betegnelse. Enhver Religion fremkalder Trællesind, men Kristendommen gjør det fremfor alle andre. Hvem der bygger hele sit Haab paa Naade, er dog i Sandhed et usselt Kreatur, og det Menneske, som gaar ud fra Troen paa en almægtig Gud, som kaster sig i Støvet for Naturmagterne og som krybende som en Hund i Følelsen af sin Afmagt bønfalder om Barmhjertighed er ikke noget brugbart Medlem af vore Dages Verden», saa forhindre slige Udtalelser ikke det ultramontane Partis Førere i at bøje sig ned til Socialdemokratiet og ved passende Lejligheder at modtage dets Understøttelse. I Socialismens Ide ligger der i det Hele taget ikke Noget, der gjør en Alliance med den katholske Kirke umulig, særlig da de ultramontane Førere anse den hos Socialdemokratiet for Tiden herskende Atheisme som Noget, der ikke bestemt hører til Socialismens Væsen, men nærmere betegner en Ligegyldighedens Gjennemgangsform, der langt bedre kan jævne Vejen til en blind Underkastelse i religiøse Sager under den ene saliggjørende Kirke end den Lunkenhed i religiøse Sager, der hos Bourgeoisiet langt mere er rodfæstet og lægger næsten uovervindelige Forhindringer i Vejen for Befæstelsen af dens Herredømme. En virkelig Alliance mellem Ultramontanismen og Socialismen har hidtil ikke fundet Sted, hvor meget end den liberale Presse har villet paadutte den katholske Kirke samme. De Rødes og de Sortes Forbund, om hvilket der saa ofte spottende er bleven talt, kan imidlertid under givne Forhold og i særlig bevægede Tider blive til Sandhed, og dermed Alliancen mellem de to eneste store inter-

nationale Strømninger, der i vor Tid optræde og bevæge Millioners Sind. Fremsynede Politikere og Tænkere have med Udsigten til et saadant Forbund i den nyeste Tid, særlig i Anledning af den Panik, der herskede i Tyskland i Januar 1877 ved Efterretningen om Socialdemokraternes Stilling paa Valgdagen, hævet en advarende Røst og søgt at moderere Stemningen og Fremgangsmaaden mod den katholske Kirke og dens Dignitarier. Det ultramontane Partis Hovedorgan i Tyskland, «Germania», værges sig iøvrigt mod den Beskyldning, at et Forbund som det betegnede nogensinde vil komme i Stand. Det bemærker saaledes (Februar 1877) blandt Andet: «De liberale Partier bære Skylden for, at Alles Kamp mod Alle organiseres, idet de have desorganiseret den korporative Ordning og ødelagt alle sædelige Forhold i det industrielle Liv. De have kun behandlet Arbejderen som Vare, som en Vare, der i alle Konsekvenser er underkastet Loven om Tilbud og Efterspørgsel. De have derved skabt den Tilstand, at den store Masse af Befolkningen i gode Tider ikke kan erhverve mere end hvad den nødvendigvis behøver til Livsopholdet, og at den i slette Tider hjemfalder til Nød og usle Kaar. Men naar vi anerkjende, hvad der er berettiget i Arbejdernes Fordringer, saa bekæmpe vi dog Grundsætningerne og den største Del af den socialdemokratiske Agitations Formaal. Socialdemokratiet, for saa vidt samme er organiseret og udtaler sig i Pressen, er absolut ukristelig og materialistisk og repræsenterer paa det økonomiske Omraade foruden retfærdige Fordringer og saadanne, der kunne gjenneføres, ogsaa Utopier og Formaal, der fra et sædeligt Standpunkt ere forkastelige. Dette ville Katholikerne ingensinde glemme, men ligesaa lidt ville vi glemme, at Socialdemokratiet er et Skud

af Liberalismen, samt at det ogsaa har mange retfærdige Klager at fremsætte mod Manchesterpolitiken.»

Socialdemokratiets Forhold til det konservative Parti er tildels givet af dets Stilling til Ultramontanismen, idet de tyske Konservative for en ikke ringe Del ere ivrige Katholiker eller støtte disse i Kampen mod det national-liberale Parti. Dog er det her nærmest de «gamle Konservative», det egenlige Fevdalaristokrati, der staar paa samme Side og gjentagne Gange har været i nær Berøring med Socialdemokraterne, hvorimod de «frie Konservative» baade gjøre Front mod Socialisterne og de Liberal-Nationale ligesom imod Fremskridtspartiet, hvilket sidste idelig leverer Overløbere til det tysk-socialistiske Arbejderparti. Ligesom Dr. Schweizer, den forhenværende Præsident for den nordtyske socialdemokratiske Fraktion, en Tidlang bestemt troede, at Kongedømmet i Forening med den 4de Stand ene kunde kaste Bourgeoisiet og Kapitalherredømmet i Støvet, ligesaa tydelig synes den Ide at være rodfæstet hos en Del af det konservative Parti, at Samfundets Reorganisation med Udsigt til Held og Stabilitet udelukkende vil kunne naaes ved en Forening af Fevdalaristokratiet og Arbejderne. Der har existeret et udbredt og anset konservativt Organ: «Berliner Revue», der i mange Aar har forfægtet denne Anskuelse. Dets forhenværende Redaktør, Dr. Meyer, har endnu for omtrent to Aar siden udgivet et Værk: «Der Emancipationskampf des 4ten Standes», i hvilket han udtaler sig i lignende Retning. Han stiller sig paa det gamle preussiske Fevdalpartis Programs Side og vil gjøre dette til Udgangspunkt for den store sociale Reform. Kongedømmet, støttet af Adelen, bør, efter Meyer, tilvejebringe den 4de Stands Emancipation. Støtter samme derved

denne Klasse og Faktor i Statslivet, er det heldigt; hvis ikke, bør Reorganisationen finde Sted uafhængig af, hvad Arbejderne selv ønske og ville. Efter denne Nydannelse bør Absolutismen med Arbejderstandens moralske Understøttelse optage Kampen mod det liberale Bourgeois og føre den til Ende. De «konservative Socialister», til hvilke Forfatteren selv henregner sig, ville saaledes vinde Sejr og atter tilvejebringe den sociale Fred. I lignende Retning som Dr. Meyer have ogsaa Wagner og Rodbertus udtalt sig og den samme Tanke om Fevdalismens socialistiske Kald synes at ligge til Grund for den Del af «Agrariernes» Program, der omfatter de sociale og økonomiske Spørgsmaal. Agrariernes Parti kom vel heller ikke i Stand ved de sidste Rigsdagsvalg, men synes dog at kunne træde i Live, naar en ny Partiomdannelse, foranlediget ved en eller anden indgribende parlamentarisk Kamp, bliver en Nødvendighed. Paa selve Rigsdagen, saaledes som den blev sammensat i Januar 1877 (med 9 Partier: Nationalliberale, Fremskridtspartiet, Centrum, Elsassere, Danske, det tyske Rigsparti, Konservative, Socialdemokrater og Polakker) komme de i Pressen og i Brochurer forfægtede Anskuelser vedrørende Socialdemokratiet og Arbejderstandens Reorganisation mindre stærkt til Orde, idet der her iagttages en større, af Forholdene paabudt Varsomhed, og det er egentlig kun ved Debatten om Beskatningen, at Socialdemokrater, Medlemmer af Centrum og Konservative stemme sammen i protektionistisk Retning og mod den liberale Økonomisme, der har sin stærke Støtte hos det national-liberale og Fremskridtspartiet.

Medens der saaledes i det Mindste af og til finder et Makkerskab Sted mellem de nævnte Yderpunkter af

Samfundet, bæere Socialdemokraterne Kathedersocialisterne med et næsten lige saa stærkt Had, som de nære mod det liberale Bourgeois, og dette til Trods for, at adskillige af hines mest fremragende Mænd, som f. Ex. Dr. Schmoller, Brentano, Prof. Wagner ere optraadte som det liberale Partis og Manchesterskolens mest bestemte Modstandere og have vundet umiskjendelige Sejre over flere af disses mest talentfulde Førere, som Treitschke, Bamberger, Oppenheim etc. Dette Fjendskab har allerede for en Række Aar tilbage givet sig tilkjende, men særlig den Gang, da Kathedersocialisterne i Oktbr. 1873 stiftede «Foreningen for Socialpolitik» i Eisenach. Det er sandsynligvis Bevidstheden om, at nævnte sociale Reformparti, der virker indenfor Rammen af den bestaaende Samfundsorden og allerede derved staar i principiel Modstrid til Socialdemokratiet, kan blive og tildels allerede er blevet det socialistiske Arbejderparti mere farlig end de konservative politiske Partier, som har fremkaldt dette Had. Naar derfor Kathedersocialisterne optræde mod de af det liberale Parti i de sidste ti Aar særlig opnaaede Forandringer i Lovgivningen vedrørende de kooperative Institutioner, Aktievæsenet, de indirekte Skatter, Aagervæsenet etc.; naar de ogsaa videnskabeligt forfægte Statens Intervention og udtale den Grundsætning, at Forholdet mellem Arbejdsgiver og Arbejder ikke er afgjort ved den retslige Kontrakts eller Overenskomsts Bestemmelser, men ogsaa er bunden til gjensidige sædelige Forpligtelser, naar de i deres Systemer vedrørende den politiske Økonomi indrømme det ethiske Moment en fremragende Plads og i Modsætning til den ældre økonomiske Skole, der gik ud fra Varen og Arbejdsproduktet, tage Mennesket til Udgangspunkt, naar de øjensynlig ved deres Virksomhed

have haft en betydelig Indflydelse paa den nyeste Lovgivning vedrørende Arbejdernes økonomiske Stilling og sanitære Forhold, samt naar de søge at lede Arbejderbevægelsen i Retning af kooperative Sammenslutninger, have Socialdemokraterne den samme Haan og Spot for dem, som de have udøst over de russiske Socialistførere, der ad en anden Vej søgte at gjøre dem Rangen stridig og at paavirke Masserne i en for deres Lære fjendtlig Retning. «Der neue Socialdemocrat» kalde Kathedersocialisternes Principer «bundløs Daarskab» og betegner deres Virksomhed som erindrende om det gamle Ord: «Bjergene befandt sig i Barnsnød, og se, de fødte en Mus». Leipziger-Organet skriver om dem: «Bevægende sig i smaaborgerlige Anskuelser ere disse Kathedersocialister med deres bornerede Filanthropi og deres for Konsekvenserne tilbagevigende Kritik en svagelig, forkrøblet og oven i Kjøbet for sent offentliggjort Udgave af John Stuart Mill, Sismonde Sismondi etc., i hvis Skrifter enhver af de Herrer Kathedersocialisters Tanker er at finde, dog med den Forandring, at den dér optræder ulige kraftigere, skarpere og mere udviklet. Kathedersocialismen har sine Briller og sine Hæmorrhoider ligesom ethvert Værk af tyske Lærde». Paa lignende Maade omtales de Skrifter og den Virksomhed, der er udfoldet i kathedersocialistisk Retning af Schäffle, Knies, Samter, Dühring, Schmoller, Nasse, Held, Brentano og Scheel og særlig det nyeste Værk af Wagner: «Algemeine oder theoretische Volkswirtschaftslehre von Adolph Wagner, Leipzig und Heidelberg 1876», der af den nyere tyske økonomiske Skoles Tilhængere betegnes som epokegjørende og som givende Manchesterdømmet Banesaaret. Man kan til Trods for den tilsyneladende Modsigelse,

der ligger i dette Fjendskab mellem Tvende, der rette deres Angreb i samme Retning, forstaa denne Antipathi, naar man husker paa, at Socialdemokratiet holder sig for ene privilegeret til at give den liberale Økonomisme Dødsstødet.

(Slattes.)